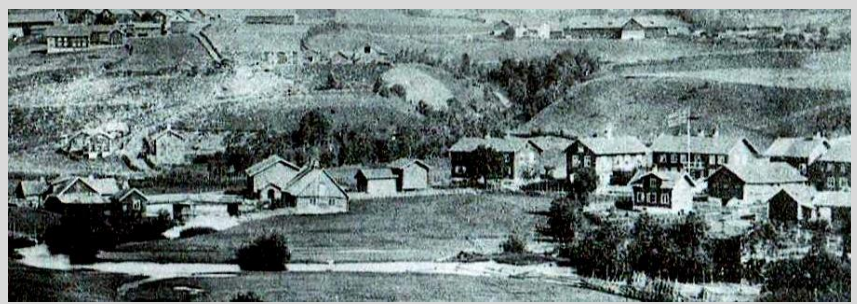

Martin Dæhlen

Martin Dæhlen, f. 1854, kom opprinnelig fra Brandbu der han og faren hadde drevet landhandel. Martin var allerede i 16-årsalderen i gang med forretningsvirksomhet. Han kunne etter hvert tilby så forskjelligartede varer som kjolestoffer, benmel, bakervarer og landbruksredskap. Det fortelles at han bygde det første skikkelige forretningsbygget i Brandbu.

Augedalsbro i Brandbu i 1880-årene. Foto: Robøle

Beenmel fra Skatvedsfos Brug anbefales til Kr. 16.00 pr. 6 Maaneder og Kr. 15.00 pr. Kontant.
Radsaamaskiner, de samme anerkjendte gode fra Aadals Brug, samt
Plouge og andre Landbruksredskaber effektueres hurtigst efter Bestilling til Fabrikens Priser uden Tillæg af Fragt af **Martin Dæhlen.**

Annonse Hadelands Tidende 1887

Martin giftet seg med Anne Mathea Paulsdatter, f. 1859, også fra Brandbu. Mens de bodde i Brandbu fikk de seks barn. I 1888 kjøpte de garden Fåreng i Snertingdal og flyttet dit. Martin holdt forretningsvirksomheten i Brandbu i gang noen år etter dette ved hjelp av en bestyrer. I 1891 kunngjorde han at han driver landhandleri

på Augedalsbro i Brandbu og at han bodde i Snertingdal. Også på Fåreng drev han landhandel. Mens de bodde i Snertingdal, fikk Anne Mathea og Martin ytterligere fire barn hvorav det ene døde tidlig.

I Snertingdal engasjerte Martin seg utenfor gardsbruket. Han var medlem av herredsstyret i Biri, som Snertingdal den gang var en del av. Han tok også initiativet til det første telefonselskapet i bygda. Han var også blant stifterne av Snertingdal Landmandmandslag i 1897, og satt en periode som lagets formann. Den aktive mannen syntes imidlertid ikke at dette var nok og i 1899 startet han opp et teglverk i bygda. Til dette trengtes vannkraft og fallrettighet med tomt som han fikk kjøpt av Even Snartum. Til vurdering av kraftbehov og investeringskostnad forespurte han ingeniørene Krefting og Indahl på Hamar. Disse kunne bekrefte at vannkraften var tilstrekkelig, og at hele investeringen ville komme på 60.000 kroner. Denne summen ble skaffet til veie ved offentlig aksjetegning.

Hr.
Fogden i Hadeland og Land.
Herved anmeldes, at undertegnede Martin Dæhlen under Firma **Martin Dæhlen** driver Landhandleri ved Augedals Bro i Gran. Jeg er ene ansvarlig for Firmaets Forpligtelser. Jeg bor paa Gaarden Faareng i Snertingsdalen.
Augedalsbro, 13 Februar 1891.
Martin Dæhlen.
Noteret i Firmaregisteret A Fol. 17.
Hadeland og Lands Fogedembede den 20 Februar 1891.

Pengene ble skaffet og teglverket kom i drift med en bemanning på 12-14 mann. Men så snart dette var i drift hadde den rastløse Martin Dæhlen nye tanker i hodet. På Gaupen i Ringsaker kjøpte han i 1903 Hagelund som var en plass under Holo. Samtidig solgte han Fåreng til Cæsar Landaasen. På Hagelund ble han bare i to år. I 1907 ble skjøte på eiendommen Granås i Hunndalen utstedt til Martin Dæhlen. Her ble han også registrert i folketellingen i 1910 med kona Anne Mathea og de fire yngste barna. Etternavnet skrives ved denne anledningen «Dæhlin». Sønnen Ivar Melanchton bodde på dette tidspunktet i Fredsvold og bar etternavnet «Dæhlen».

S. T.
Hr. Fogden i Toten.
Undertegnede Martin Mathiassen Dæhlen anmelder herved til Handelsregistret, at jeg under Firma
„Martin Dæhlen“
driver almindelig Landhandel paa min Bopæl Faareng i Snertingsdalen i Biri.
Gjøvik den 1 Juli 1892.
Martin Dæhlen.
Registreret 4 Juli 1892.
Totens Fogderi.
(1,59). Sommerfeldt.

Martin Dæhlen må tidlig ha fått kontakt med karene i Lilleengenkompaniet. Da «Aktieselskabet Lilleengen Trævarefabrik» ble etablert i 1902 var han aksjonær sammen med Børre Lilleengen og sønnene samt Nils Ambli. I protokollen fra den første generalforsamlingen heter det: «*Alt salg af Fabrikens Produkter udenom det som sælges direkte fra*

B. Lilleengen & Co

- en familiehistorie -

Garden Fåreng i Snertingdal 1903

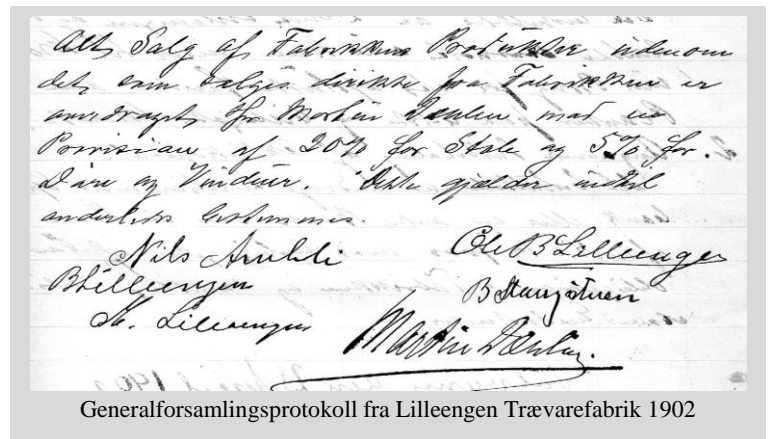
Fabriken er overdraget Hr. Martin Dæhlen mod en Provision av 20% for Stole og 5% for Døre og Vinduer». I følge opplysninger fra sønnen Ivar reiste Martin rundt i Vestoppland og på Hedemarken i sin salgsvirksomhet. Dette førte til en stor og jevn ordreinngang.

Ivar Dæhlen forteller i 1945 om farens, Martin Dæhlens, tid hos Lilleengen:

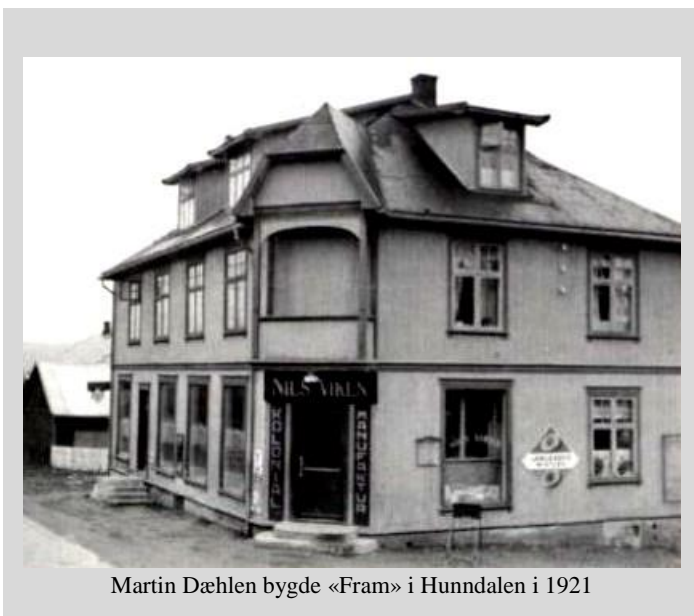
«Det var først meningen bare å

bygge bakeri, men så ble det også bestemt å bygge landhandleri. Martin Dæhlen ble tatt med på råd da han hadde den praktiske utdannelse og Ole B. den teoretiske. Disse to reiste til Oslo og gjorde innkjøp. Det ble solgt kolonial, bakervarer, manufaktur og isenkram og så ble det opprettet utsalg for melk, fløte, smør og ost oppe i Lund. Der ble det tatt imot en mengde melk fra de nærmeste gårdene i Vardal, og så ble det ystet og kjernet. Dette var den tredje forretningen i Hunndalen, og det var særlig den ene av de to andre forretningene som hadde noe særlig handel og det var den som ble drevet av Petter Wiken sen».

Martin Dæhlen var også distriktets representant for forsikringsselskapet «Fram». I 1921 kjøpte han tomt fra Undlien på andre siden av Odneschauséen. Her bygde han en forretningsgård som han kalte Fram etter forsikringsselskapet. I Fram-huset ble det etablert landhandleri slik at han kom i gang igjen med sin gamle virksomhet som han hadde startet med på Brandbu. Men allerede i 1923 overdro han dette til sønnen Fritjof som var gift med Inga Lilleengen, datter til Mathias.

Generalforsamlingsprotokoll fra Lilleengen Trævarefabrik 1902

Martin Dæhlen bygde «Fram» i Hunndalen i 1921

Martin Dæhlen hadde sterke interesser i så vel misjonsarbeide som avholdsbevegelse. Han hadde allerede i tiden i Snertingdal samlet interesserte til misjonsmøter på Fåreng. Han var en av stifterne av Vardal sanitetsforening, aktiv i misjonsarbeidet og en tid formann i Hunndalen Avholdslag. Både Martin Dæhlen og sønnen Ivar hadde sine perioder som ledere av Hunndalen indremisjonsforening. Her hadde de selskap av Ole B. Lilleengen som også engasjerte seg sterkt dette ideelle arbeidet.

Anne Mathea Dæhlen døde fra sin mann og store barneflokk i 1920. I 1923 giftet Martin seg med den 42 år yngre Martha Nilsen Hageberg fra Veldre. I kirkeboka oppgis at bruden var husbestyrerinne på Hunn. De kjøpte bruket Torgundrud i Vindingstad og flyttet dit. Enda en gang skulle Martin Dæhlen

B. Lilleengen & Co

- en familiehistorie -

komme i gang med landhandel. Han forpaktet bort jorda og fikk byggmester Rotstigen til å sette opp et butikklokale. På Torgundrud ble parets sønn og fire døtre født, den yngste i 1929.

Landhandleren, gardbrukeren, forsikringsagenten og trevareselgeren var kommet opp i en anselig alder men fikk sammen med Martha sving på den lille butikken. Torgundrud ble et samlingssted for gamle og unge i grenda. Martin Dæhlen døde i 1936 etter et innholdsrikt liv og med en tallrik familie.

Ivar Dæhlen 1882-1958

Ivar Melanchton Dæhlen, f. 1882, i Brandbu var sønn av Anne Mathea og Martin Dæhlen. I 1899 begynte han i Lilleengens landhandel med «løn stor kr 200,00 1 klædning 1 par sko», noe som må forstås som årlig godtgjørelse. Ivars forhold til familien Lilleengen ble så godt at han i 1907 giftet seg med Bertha Marie Brohaug, f. 1883, som var datterdatter av Børre Larsen Lilleengen. Det unge paret hadde ambisjoner og kjøpte Fredsvold hvor de startet butikk. Ivar fortsatte hos Lilleengen og ble der i 19 år, så det var kona som måtte betjene forretningen. De bygde så ny butikk som var i drift til Bertha Marie døde i 1941. Bertha Marie og Ivar Dæhlen fikk bare ett barn: Bjørnhild Margot, f. 1913. Hun giftet seg med Magnus Amlie, f. 1902, fra Eina.

Ragna Dæhlen, f. 1888, Martin Dæhlen, f. 1854, Hans Dæhlen, f. 1885, Anne Mathea Paulsdatter Dæhlen, f. 1859 og Dagfinn Smedbakke, f. 1838